QISHLOK AXOLISIGA TIBBIY XIZMAT KURSATISHNI UYUSHTIRISH ORGANIZATSIYA MEDITSINSKOGO OBSLUJIVANIYA SELG'SKOGO NASELENIYA ORGANIZATION OF MEDICAL SERVICES FOR THE RURAL 'O'ULATION

Umirzakova Vasila Abidjonovna
Paxtaobod Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi ukituvchisi.

Kalit suzlar: *Individual salomatlik-aloxida shaxs salomatligi, Gurux salomatligi- ijtimoiy va etnik gurux salomatligi, axoli salomatligi, Sanologiya, Salomatlik determinanti-, Dis'anserizatsiya, KV' ,Kardiaologiya, Satitsionar:*

Klyuchevqe slova: *Individualg'noe zdorovg'e – individualg'noe zdorovg'e, Gruppovoe zdorovg'e – sotsialg'noe i etnogruppovoe zdorovg'e, zdorovg'e naseleniya, Sanologiya, Opredelitelg' zdorovg'ya, Dispanserizatsiya, KVP, Kardiologiya, Patsient*

Keywords: *Individual health - individual health, Grou' health - social and ethnic grou' health, 'o'ulation health, Sanology, Health determinants -, Dis'ensary, CV', Cardiology, Satiety*

Annotattsiya: *Qishlok axolisiga tibbiy yordam kursatishning uziga xosligi. Kio'lokda tibbiy yordamni kursatishni mukamallashtirishdagi vazifasi. Tumanlarda tibbiy muasssalarni tashkil etish tizimi; TMK, KVP, ambulator, statsionar yorlamni tashkil kilish. Kishlok axolisini dispanserizatsiyasi. TMT (tibbiy muasssalar buyicha tashkiliy - uslubiy markaz, ularning usullari va shakllari.*

Axoli salomatligining tendentsiyasi turmush sharoiti va turmush tarzi bilan bevosita boglik,. Turmush sharoiti deganda, inson xayot faoliyatining obhektiv tomoni, turmush tarzi deganda esa aksincha, xayot faoliyatining subhektiv tomoni tushuniladi. Aloxida shaxe turmush tarzining kompleks kursatkichlari katoriga turmush xarakteri, turmush darajasi, turmush stili kiradi. Turmush tarzi tarixiy tarakkiyot jarayonida shakllangan insonlar xatti-xarakatining, faoliyatining majmuiy kurinishidir. Anik tarixiy tarakkiyot jarayoniga asoslangan urf-odatlar vakt mobaynida takrorlanib turadi. Ular, uz navbatida, extiyoj bulib kolgan xarakatlarni, odatlarni, turmush xarakterini yuzaga keltiradi. Turmush darajasi deganda, odamlarning ovkatlanishi, mahlumoti, ish bilan tahminlanganlik, ish sharoiti, yashash sharoiti, ijtimoiy tahminlanganlik, dam olishi, kiyinishi, bush vaktdan foydalanishi, XUKUKI tushuniladi. SHu bilan birga bu mikdoriy kursatkichlar oxirgi maksad bulib kolmasdan, fakat yaxshi turmush sharoitini yaratish ning omilidir. Xayot uslubi (turmush stili) — xatti-xarakatning, xulk-atvorning psixologik va individual xususiyatidir. Xayot sharoitini belgilovchi obhektlar, xodisalar va atrof-muxit omillarining (tabiiy va sunhiy) yikindisi insonning yashash muxiti deyiladi. Axoli salomatligini mustaxkamlashda xuddi shu tushunchalarga asosiy kuchlar karatilgan bulishi kerak.

Xozirgi paytda kishlok, axolisining sogligini saklash va sifatli tibbiy xizmat bilan tahminlashni yaxshilash borasida K,VPlar, poliklinika va ambulatoriyalarni, tez yordam stantsiyalarini va bulimlarini yetarli darajada sifatli va mukammal bilimga ega bulgan mutaxassis

kadrlar, moddiy-texnika bazalari bilan tahminlash borasida zarur tadbirlar amalga oshirilmokda. K,ishlokdagi ijtimoiy sharoitlarning birmuncha pastligi, ekologik sharoitlarning odamlarga salbiy tahsirining oshganligi axolining tibbiy yordamga bulgan ex,tiyojini yanada oshirmokda. Bu esa tibbiyot xodimlarining oldiga yanada kattarok mashuliyatlar yuklash bilan birga, kishlok ax,olisiga xizmat kursatayotgan tibbiyot muassasalarini kayta tashkil kilish va ularning tarkiblarini kurib chikishni talab o'lmokda. K,ishlok axolisiga tibbiy xizmat kishlok sharoitining uziga xos xususiyatlaridan kelib chikkan xolda tashkil kilinadi. Bu xususiyatlar kuyidagilardan iborat: 1) kishlok axolisining tarkok joylashganligi; 2) kishlok xujaligi ishlarining mavsumiyligi; 3) tuman markaziga nisbatan ayrim kishloklarning uzokda joylashganligi, yul sharoitlarining yomonligi; 4) jamoat transportlarining yetishmasligi, ularning belgilangan grafikda muntazam katnamasligi, telefon alokasining yomonligi; 5) kishlok axolisining urf-odatlari, turmush tarzi, yashash sharoitining uziga xosligi; 6) mutaxassislar bilan kam tahminlanganligi va boshkalar. K,ishlok axolisiga tibbiy xizmatni tashkil kilish ning eng asosiy uziga xos xususiyatlaridan biri uning boskichliligidir. Kishlok, vrachlik punkti tegishli xududda kishlok, axolisiga vrachning dastlabki tibbiy-sanitariya yordami kursatishiga muljallangan davolashprofilaktika muassasasi xisoblanadi. Xozirgi kunda mamlakatimizda zamonaviy tibbiy texnika bilan jixozlangan 3200 tadan kuprok kishlok vrachlik punktlari faoliyat kursatmokda. K,VP kishlok; joylarda axolining joylashish tizimi, axoli punktlari soni va yirokda joylashganligi, xizmat kursatish doirasi, yul tarmoga rivojlanganligi, kishlok, xujaligi, ishlab chikarish va ishlab chikarish boshka gurlarining xususiyatini xisobga olgan xolda tashkil etiladi. Kishlok axolisiga umumiy amaliyot vrachlari tomonidan sifatli dastlabki tibbiy-sanitariya yordamini kursatish va tashkil etish K.VP faoliyatining asosiy maksadi xisoblanadi. Kuyidagilar K,VPning asosiy vazifalari xisoblanadi: K.ISHLOK, axolisiga xam aloxida mijozlar, xam butun oila darajasida eng kup uchraydigan kasalliklar profilaktikasi va ularni davolash buyicha tibbiy xizmatlar kursatish; — uz vaktida tibbiy maslaxat berish, kam uchraydigan kasalliklar yoxud kasallik kechishining ogir va tipik bulmagan variantlari xolatida mijozlarni kursatkichlari buyicha shifoxonaga yotkizish uchun ixtisoslashtirilgan tibbiyot muassasalariga yullanma berish; — diagnostika va davolash standartlariga muvofik; xizmat kursatilayotgan XUDUD axolisiga shifoxonaga yotkizilgunga kddar shoshilinch tibbiy yordam kursatish; — xizmat kursatiladigan axoli urtasida kasallanish, jaroxatlanish, nogironlik xamda ulimning oldini olish va kamaytirish tadbirlarini amalga oshirish; — kasalliklarni aniklash, ijtimoiy axamiyatli kasalliklarga, shu jumladan, sil, teri-tanosil kasalliklari, xavfli usmalar, OITS va OIV infektsiyasiga karshi kurash buyicha tadbirlarni amalga oshirish maksadida, birinchi navbatda, bolalar, usmirlar, bola tugish yoshidagi ayollar, yolgiz, keksa kishilar, nogironlar, surunkali kasalliklarga chalingan bemorlarni tekshirish uchun oldini olish va maksadli tibbiy tekshirishlarni tashkil etish; — kompleks sanitariya-epidemiyaga karshi chora-tadbirlarni (profilaktik emlash, muassasalar va obhektlar, suv tahminoti va axoli yashaydigan joylarni tozalash ustidan joriy sanitariya nazorati), axolini sanitariya-gigienik tarbiyalash, soglom turmush tarzini, shu jumladan, okilona ovkatlanishni targib Kilish, alkogolg' istehmol kilish, chekish va boshka zararli odatlarga karshi kurash olib

borish chora-tadbirlarrini tashkil etish va amalga oshirish; Kishlokda xam xuddi shaxardagidek axoli-bemorlar 43—44 ta surunkali kasalliklar buyicha dispanser nazoratiga olinadi.

Tuman tibbiyot birlashmasi axolini dispanserizatsiya kilishda, birinchi navbatda, KVPlarning yordamida axolini yoshi, jinsi va kasbiga karab ruyxatga oladi va tibbiy kurik utkazish jadvalini tuzadi. 308 Tibbiy kurik utkazilgandan keyin, kurik natijalari taxlil kilinadi, nazoratga olinganlar mahlum guruxlarga bulinib, zarur bulgan soglomlashtirish tadbirlari belgilanadi. T P B tadbirlarni amalga oshirishda ambulatoriya vrachlari, xokimiyat, jamoat tashkilotlari bilan bevosita yakindan alokada bulib ish kuradilar. Kish lok axolisini dispanserizatsiya kilishda K V P tibbiyot xodimlarining roli katta. Ular tibbiy kuriklarni tashkil kilish va uz vaktida sifatli utkazishda, dispanser nazoratiga olingan kishilarni vrachlarning tavsiyasiga binoan muntazam ravishda kuzatishda, ularning uz vaktida mutaxassislar oldiga maslaxatga borishida va turmush sharoitlarini yaxshilashda katta rolg' uynaydi.

Mamlakatimizda soғliқni saқlash soҳasini tubdan takomillashtirish, tibbiy xizmat kўrsatish sifati va samaradorligini oshirish, malakali tibbiy kadrlarni tayyorlash, soҳaga yangi boshқaruv usullarini joriy etish, jamiyatda soғlom turmush tarzini shakllantirish borasida keng kўlamli isloҳotlar amalga oshirilmoqda. Xususan, kishloklarda birlamchi tibbiy-sanitariya yordami kўrsatish bўyicha mutlaқo yangi tizim joriy қilinib, bunday muassasalar uchun 20 mingta ўrta tibbiyot xodimlari shtati қўshimcha ajratildi, ҳar bir maҳallada "xonadonbay" ishlaydigan tibbiy brigadalar tashkil etildi, aҳolini 66 turdagi dori vositalari bilan bepul tahminlash yўlga қўyildi.

SHuningdek, tibbiyotning aҳoliga eng yaқin bўlgan muassasalari-oilaviy poliklinikalarni yangi zamonaviy UTT va EKG apparatlari bilan tahminlash orқali қishloқ va maҳallalarda 8 turdagi yangi tibbiy xizmatlar yўlga қўyilib, birlamchi tibbiy xizmatlar kўlami kengaydi. Bundan tashқari, yuқori malaka va texnologiyalarni talab қiladigan Ixtisoslashtirilgan tibbiy xizmat turlari kўpaytirilib, bunday tibbiy xizmatlar kўlami ҳam kengaymoқda. Oilaviy shifokorlik punktlari, poliklinikalar, tuman va shaҳar markaziy shifoxonalarida dori vositalari va tibbiy buyumlarning uzluksiz va belgilangan miқdorda mavjud bўlishiga zamin yaratadi. Mamlakatimizda eng zarur bўlgan dori-darmon vositalari narxini kamida 30 foizga arzonlashtirish bўyicha choralar kўrilayotgani esa, bunday imkoniyatlarni yanada kengaytiradi.

Umuman olganda, soҳada amalga oshirilayotgan isloҳotlar mamlakatimizda tibbiy xizmatlar sifatini yaxshilash va kўlamini kengaytirish orқali xalqimiz genofondini mustaҳkamlashga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Jamiyat sog'liqni saqlash va tibbiy statistika o'quv qo'llanma A.T.Nikboev – Ilm ziyo 2005 yil
2. PQ -140-son 01.05.2023
3. Xamshiralik ishi Zokirova Fozilbekova - Ilm ziyo 2017 yil
4. Jamoada xamshiralik ishi Mamatqulov B. – Ilm ziyo 2009 yil
5. Jamoat sog'ligini saqlash T.G.Tu'lchinskiy – Ilm ziyo 2005